

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN GENEL FİNANSAL SAĞLIK DURUMLARININ TESPİTİNE
YÖNELİK ALAN ARAŞTIRMASI: GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ**

Adem ÖZBEK¹

ÖZET

Finansal sağlık durumu, bireyin 4-5 yaş aralığı ile başlayan 20'li yaşlara kadar devam eden finansal sosyalizasyon sürecini, 20'li yaşlardan sonra üniversite hayatındaki finansal eğitim sürecini, bireyin kendi finansal tutumlarını ve farkındalıklarını kapsayan çok boyutlu ve bu boyutların birbirine bağlı olduğu karmaşık bir ifadedir. Beslenme alışkanlıkları ve yaşam biçimi gibi davranışlar nasıl bireyin sağlığına direkt etki yapıyorsa, bu faktörler de bireyin ekonomik yaşantısına olumlu ya da olumsuz etki yapmaktadır. Üniversite eğitimi, bireyin çalışma hayatına başlamadan önceki son basamağıdır. Dolayısıyla bu eğitim süresince öğrencilerin maddi ihtiyaçlarını nasıl karşıladıkları, borçlanma durumları, gelir gider yönetimini yaparken aileden aldığı finansal deneyimleri ve genel finansal tutumlarının belirlenmesi gelecek adına hem birey için hem de ekonomik kapasite için önem arz etmektedir. Özellikle de ekonomik ve sosyal imkânların kısmen yeterli olduğu bölgelerde öğrencilerin yaşadıkları finansal zorlukların belirlenmesi de gelecek nesil adına ayrı bir önem taşımaktadır. Çalışmada, Gümüşhane Üniversitesinde 2019 eğitim öğretim yılında eğitim almakta olan 421 öğrenciye anket uygulaması yapılarak öğrencilerin finansal sağlık durumlarının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Öğrencilerle ilgili olarak, borçlanma kararları, finansal sosyalizasyonları, finansal bilgi ve eğitim durumları, finansal stres ve endişe yapıları ve finansal öz yeterlilik seviyelerinin tespitine yönelik beş değişken çalışmaya dâhil edilmiştir. Yapılan değerlendirmelerde öğrencilerin borçlanma durumlarına bağlı olarak hem finansal hem de akademik stres ve endişe yaşadıkları gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Finansal Sağlık, Finansal Farkındalık, Borçlanma, Üniversite Eğitimi.

JEL Kodları: G40, G41, I12.

**THE FIELD RESEARCH OF UNIVERSITY STUDENTS FOR DETECTION OF THE GENERAL
FINANCIAL HEALTH CONDITIONS: GUMUSHANE UNIVERSITY EXAMPLE**

ABSTRACT

Financial health condition, refers to the process of financial socialization that continues until the age of 20, starting with the age range of 4-5, thus from the 20s to the financial education process of university life, individuals covering their financial attitudes and awareness of complex multi-dimensional and interdependent these dimensions It is a statement. If the feeding behaviours and lifestyle have a direct effect on the health of the individual, these factors also affect the economic situation of the individual positively or negatively. Graduate education is the last step prior to beginning the individual's business life. Therefore, determining the financial needs of the students during their education, borrowing status, the financial experiences obtained from the family while making the income and income management and determining the general financial attitudes are important for both the individual and the economic capacity in the future. Especially in regions where economic and social opportunities are partially sufficient, establishing the financial difficulties experienced by the students is of special importance for the next generation. In this study, it had been aimed the determination of the student's financial state of conducting a survey to 421 students who have received education in the academic year of 2019 at University of Gumushane. Five variables were included in the study to determine borrowing decisions, financial socialization, financial information and education, financial stress and anxiety structures, and financial self-efficacy levels. In the evaluations made, it was observed that students experienced both financial and academic stress and anxiety, depending on their borrowing status.

Keywords: Financial Health, Financial Awareness, Borrowing, Graduate Education.

JEL Codes: G40, G41, I12.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler MYO, ademobek6961@gmail.com

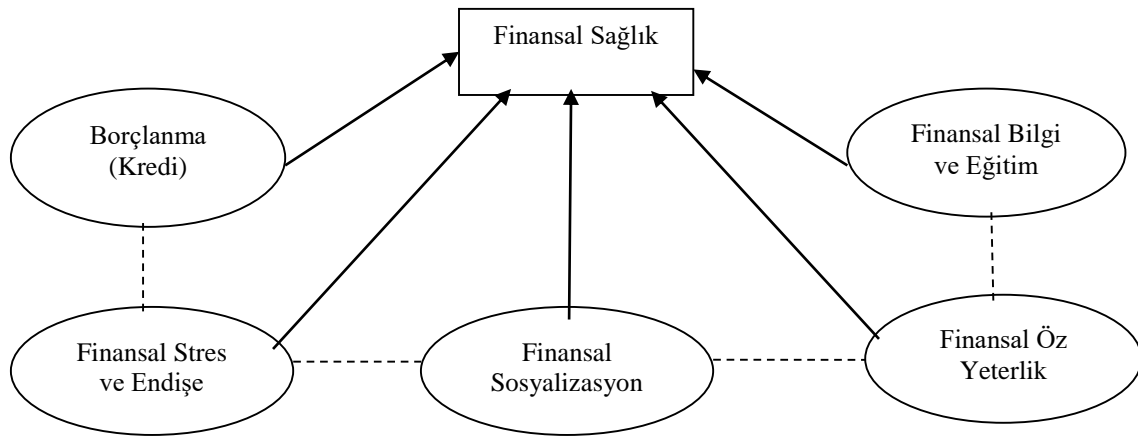
1.GİRİŞ

Tanımlı tarihçi ve filozof Will Durrant, “Tekrar tekrar yaptığımız şeyiz. O halde, mükemmellik bir eylem değil, bir alışkanlıktır” demiştir (Durrant, 1965: 98). Alışkanlıklar, kişilik özellikleri, deneyimler ve çevresel etkileşimler, birey için herhangi bir yapının oluşması için olması gereken önemli parametrelerdir. Bu yapıyı sağlık, sosyalleşme, finansal tutum ve davranış olarak ifade etmek mümkündür. Bunların hepsinin temelinde bu unsurların önemli etkileri vardır.

Bu çalışmada, üniversite öğrencilerinin finansal sağlık durumlarının belirlenmesi amacıyla, borçlanma kararları, finansal sosyalizasyon alt yapıları, finansal bilgi ve eğitim seviyeleri, finansal anlamda yaşamış oldukları stres ve kendi finansal öz yeterlilik durumları değerlendirmeye alınmıştır. Üniversite öğrencilerinden beklenen akademik anlamda başarılı olmalarıdır. Bu akademik başarı etkileyen ekonomik faktörlerin tespit edilmesi, bunlara yönelik önlemlerin alınması, gençlerin geleceği adına önem arz etmektedir.

Bireyin sağlıklı bir bedene sahip olabilmesi nasıl doğru beslenme alışkanlığına bağlı olarak meydana geliyorsa finansal açıdan sağlıklı olması veya sağlıklı finansal kararlar verebilmesi de doğru finansal davranışları ve bilgileri elde etmesiyle mümkün olmaktadır. Bu davranışların ve bilgilerin kaynağının büyük bir kısmı çevre ve geriye kalanı ise bireyin kişisel ve bilişsel özellikleridir. Finansal sağlık, finansal memnuniyet, finansal davranış ve öznel algıyı içerecek bir şekilde kavramsallaştırılmıştır. Bu nedenle finansal memnuniyet, finansal durumun nesnel durumunu, finansal tutumları ve davranışları içeren kapsamlı, çok boyutlu bir kavram olarak tanımlanabilir (Joo, 2008: 21).

Finansal sağlık, bireylerin kişisel finansal durumlarının hem nesnel algıları hem de öznel göstergelerini dikkate alır. Bu objektif göstergeler; gelir, borç, tasarruf, finansal ürünler ve hizmetler hakkında bilgiyi, öznel göstergeler ise; bireyin paranın nereden geldiği ve nereye gittiği konusunda finansal dengeyi koruma kapasitesinden elde edilen memnuniyeti içermektedir (Shah vd., 2010: 3).

Şekil 1. Finansal Sağlık Üzerinde Etkili Olan Faktörler

Şekil 1’de, bireyin genel finansal durumunu etkileyen faktörler beş alt grupta toplanmıştır. Bu alt faktörler içerisinde, diğerleri üzerinde önemli sayılabilecek etkiler oluşturan finansal sosyalizasyon kavramını ayrı tutmakta fayda vardır. Çünkü finansal öz yeterliliğin yeşermeye ve olgunlaşmaya başladığı dönem bireyin ailesindeki ekonomik yaşantısıdır. Bu dönemde birey, finansal karar alma, planlama yapma ve ekonomik sorunlara çözüm yaratabilme yeteneğini kazanır. Bu kazanımlara ek olarak birey, okul eğitimiyle teorik olarak finansal eğitimle bilgi seviyesini artırır ve doğru borçlanma yolunu tercih eder. İşte bu süreç, birey için sağlıklı finansal kararların verilmesine ve doğru bir ekonomik yaşantının elde edilmesine imkân sağlayacaktır.

Bireyin finansal sosyalizasyon aşamaları içerisindeki en önemlisi ebeveyn eğitimidir. Eğer birey üniversite eğitimine kadar olan süreç de, finansal ve ekonomik anlamda, ebeveyn eğitimi iyi alamamış ise üniversite yıllarında ekonomik sıkıntılar yaşamaya muhtemeldir. Çünkü birey bu dönemde tek başındır ve tüm ihtiyaçlarını kendisi karşılamak zorundadır. Ailesi tarafından kendisine, finansal ve ekonomik anlamda bir takım görevler yüklenmemiş ise, herhangi bir finansal davranış kazandırılmamış ise bu ihtiyaçları sağlıklı bir şekilde karşılaması zorlaşacaktır.

Her türlü alışkanlığın empoze edilmeye başlandığı ilk yer aile ve bu alışkanlıkları iletenler ise ebeveynlerdir. Bireyin finansal sağlık durumunu belirleyen ve etkileyen en önemli kanal finansal sosyalizasyondur. Sağlıklı finansal davranışlar yıllarca süren pratik çalışmayı, parayı yönetmeyi ve akıllıca harcama yapmayı yansıtır. Ebeveynler, çocukları için uygulamalı mali deneyimleri kolaylaştırırken, çocuklar becerileri daha iyi öğrenebilirler, değer kazanabilir ve finansal yetişkinliğe hazırlıkta bağımsız olabilirler (LeBaron vd., 2019: 29).

2. LİTERATÜR

Boston İş ve Aile Merkezi (2011), maddi sağlık teriminin maddi refah terimi ile ikame edilebilir olduğunu ve bireyin genel maddi sağlığını ifade ettiğini ifade etmiştir. Tüketici Finansal Koruma Bürosu (2015), finansal refahı, mevcut finansal yükümlülükleri yerine getirme kabiliyeti, finansal geleceğe yönelik güvenlik duygusu ve seçim yapabilme yeteneği olarak tanımlamıştır.

Northern vd. (2010), Finansal stresi, bir kişinin ekonomik sorumluluklarını yerine getirememeye yetersizliğinden kaynaklanan psikolojik etki olarak ifade etmişlerdir. Denecke vd. (2016), çalışmalarında yüksek lisans öğrencilerinin %60'ı ve doktora öğrencilerinin %55'inin aylık giderlerini karşılayamadıkları için kendilerini stresli ve endişeli hissettiklerini bildirmişlerdir.

McGuigan (1999), yılında yaptığı çalışmasında, tekrar tekrar finansal strese maruz kalan öğrencilerin genel sağlık problemleri yaşadıklarını, duygusal, fiziksel ve davranışsal sorunlara karşı duyarlılıklarının arttığını ifade etmiştir.

Yates (2007), mali stresin, belirli bir yaşam standardını sürdürmek için gerekli mali yetersizliklerin bir sonucu olduğunu belirtmiştir. Joo vd. (2004), mali stresin kişisel, ailesel ve mali durumlardaki şoklar gibi üç temel sebepten kaynaklandığını belirtmektedirler.

Xiao vd. (2006), borç seviyesinin yüksek olması sadece finansal strese değil, aynı zamanda aile ilişkilerinin de kötüleşmesine katkıda bulunduğunu ifade etmişlerdir.

Üniversite öğrencileri genellikle bir hesap tutma ve faturalarını ödemekten sorumlu değildirler. Birçoğu fatura yönetiminden habersizdir, ücret ve cezaların farkında değildir ve çok az iş tecrübesi vardır (Britt vd., 2015: 174). Lyons vd. (2006), öğrencilerin bu zorluklarla ne kadar iyi başa çıkacaklarının üniversiteye girmeden önce edindikleri finansal bilgi ve davranışlara bağlı olduğunu ortaya koymuştur.

Üniversite öğrencileri için akademik stres ikinci planda yer alır, öğrencilerin üniversite döneminde borçlanmaları onları önemli derecede strese sokar (Lim, 2015: 148). Bennett vd. (2015), finansal stres ile akademik performans arasındaki ilişkiyi değerlendirdikleri çalışmalarında, para kazanma adına fazla saat çalışan öğrencilerin ders çalışmaya fazla zaman ayıramadıklarını ve üniversiteyi bitirme olasılıklarının da düşük olduğunu ifade etmişlerdir. Bu nedenle, finansal stresin önlenmesi, okulu bırakma oranlarını azaltmaya yardımcı olabilir (Sages vd., 2015: 29).

Birçok üniversite öğrencisi için, üniversitedeki ilk yıl, ebeveyn denetimi ve kontrolünün azaltıldığı ve öğrencilerin ebeveynlerinin yokluğunda düzenli olarak karar vermeleri gereken, bir dereceye kadar finansal bağımsızlık elde etmeye başladıkları büyük bir geçiş aşaması olarak düşünülebilir (Lajuni vd., 2018: 180).

Bireylerin finansal sağlık durumlarını etkileyen diğer önemli bir konu ise ailelerin finansal durumlarıdır. Özellikle aile dışına, eğitim almak için çıkan bireyler maddi yetersizlikler yüzünden eğitim alırken, ya çalışmak durumunda kalıyorlar ya da öğrenim kredisi gibi geri ödemeli devlet kredileri kullanmayı tercih ediyorlar. Katlanılan her borç eğitim alan öğrenci üzerinde bir baskı oluşturmaktadır. Bu baskı ilerleyen dönemlerde bireyin yanlış finansal kararlar verebilmesine neden olabilmektedir. Lisans öğrencilerinin üniversite maliyetleri, kar amacı gütmeyen kurumlarda ve diğer sektörlerdeki öğrencilerin borçlanma maliyetleri arasında çok büyük farklılıklar bulunmaktadır (Cellini ve Darolia, 2017: 1).

Üniversite öğrencileri popülasyonunda öğrenim ücretlerinin ve öğrenci borçlarının artması nedeniyle finansal okuryazarlık konusunda artan bir farkındalık ihtiyacı vardır. Dolayısıyla bireyin üniversite eğitimine kadar olan

dönemi ebeveynleri finanse ettiğinden bu dönemden sonraki finansman yükü çoğunlukla bireyin üzerinde kalmaktadır (LaVenture, 2018: 3).

Finansal kaynakları yönetmek, birçok üniversite öğrencisinin öğrenmesi gereken kişisel gelişiminin bir parçasıdır. Bazı öğrenciler eğitimleri için finansal yardım alıyor, bazıları da hiçbir yardım almadan gelirin yönetimini kendileri sağlıyor (Hirt, 1999: 349).

Üniversite öğrencileri paralarını yönetme konusundaki farkındalıkları arttıkça, bütçeleme araçları, finansal bağımsızlığa geçiş süreçlerinde onlara yardımcı olmak için kullanılabilir. Bütçeleme araçları, zayıf harcama davranışını ve bununla ilişkili yükleri azaltmaya yardımcı olabilir (Palmer vd., 2010: 104).

Hiçbir gelir kaynağına sahip olmadan yapılan borçlanmalar, gelecekte bireyin hem genel sağlığı hem de finansal sağlığı adına olumsuz sonuçlar ortaya çıkarabilir. Yaşanan ekonomik sıkıntılar insanlarda ruhsal ve psikolojik yıkımlar yaratabilir. Özellikle de üniversite eğitimi almakta olan bireylerin bu durum içerisinde olması, onların hem akademik başarılarına hem de gelecek beklentilerine engel olabilir.

Finansal hususların anlaşılması, finansal stres ve sağlık arasında negatif bir ilişkinin olduğunun farkına varılması, öğrencinin sağlığı için önemlidir (Choi vd., 2016: 159-160). Ayrıca öğrencinin üniversite yıllarında borçlanma yoluna giderek eğitim hayatını devam ettirmesi ve ödemelerini geleceğe yayması onun için uzun vadeli sonuçlar doğurmaktadır (Pasmantier vd., 2012: 260).

Bireyin yaşantısında sağlıklı bir finansal yapının oluşmasında finansal eğitimin ve bilginin önemi büyüktür. Kendi başına yaşantısını devam ettirecek üniversite öğrencisi için finansal okuryazarlık seviyesi olumsuz ekonomik gelişmeler için bir kalkan görevi görecektir. Eğer birey, 20'li yaşlara gelinceye kadar ailesi tarafından finansal sosyalizasyon süreci sağlıklı bir şekilde yürütülmüşse, üniversite eğitimiyle beraber hem finansal bilgi hem de finansal davranış anlamında yeterlilik kazanacaktır. Aksi takdirde sadece üniversite eğitimiyle kazanılan bilgi finansal okuryazarlık seviyesine olumlu etki edecek, finansal davranış açısından bireye deneyim kazandırmayacaktır.

Grohmann vd. (2015), çocuklara okullar vasıtasıyla ulaşmanın kolay olduğunu ve ebeveynlerin çocuklarını çocukluk döneminde (örneğin çocuklara tasarruf yapmayı öğretmek) finansal olarak sosyalize etmelerinin hayatlarının sonraki dönemlerinde mali davranışlarını olumlu yönde etkilediğine dair kanıtlar olduğunu ifade etmişlerdir. Karlan vd. (2014), yetişkinler için finansal okuryazarlık eğitimi konusunda bir takım çalışmalar olmasına rağmen, bu eğitimin artan tasarruflar gibi finansal davranışları etkilediğine dair sınırlı kanıtlar olduğunu belirtmişlerdir.

Finansal bilginin yayılması son derece önemlidir, çünkü finansal eğitim yalnızca borçluluktan kaçınma rolünü üstlenmekle kalmaz, aynı zamanda bireylerin mali kaynaklarını kontrol etmesini ve para kullanımı konusunda bilinçli kararlar alabilmesini sağlar (Dorea vd., 2018: 76) .

3. VERİ SETİ ve YÖNTEM

Çalışmada bireylerin finansal sağlık durumlarının tespit edilmesine yönelik ihtiyaç duyulan veriler Gümüşhane Üniversitesinde eğitim gören öğrencilerden anket yöntemiyle elde edilmiştir. Bu bağlamda Montalto, Phillips, McDaniel ve Baker (2018), tarafından çalışmalarında geliştirilen anket kullanılmıştır. Anket, demografik bilgiler, kredi ve borçlanma, finansal sosyalizasyon, kredi kartı kullanımı, finansal bilgi ve eğitim, finansal stres ve endişe, finansal öz yeterlik konularını ölçmek üzere yedi bölümden oluşmaktadır. Toplamda 450 anket uygulanmış ve hatalı anket formları çıkarıldıktan sonra 421 adet anket analize dâhil edilmiştir. Verilerin analiz edilmesinde SPSS 21 paket programı kullanılmıştır.

3.1. Araştırma Hipotezleri

Yukarıda açıklanan literatürde, borçlanma, finansal sosyalizasyon, finansal eğitim, finansal stres ve finansal öz yeterliliğin üniversite öğrencilerinin finansal sağlığı durumları üzerinde etkiye sahip olduğu varsayılmaktadır.

Bu nedenle, araştırma problemlerini ve araştırmanın amaçlarını ele almak için dört hipotez oluşturulmuştur.

H₁: Genel olarak, kredi kullanan öğrenciler finansal stres ve endişe yaşamaktadırlar.

H₂: Öğrencilerin, ebeveynlerinden aldıkları para yönetimi eğitimi onların kredi kartlarını doğru kullanmalarına olanak sağlar.

H₃: Üniversite eğitimi öğrencilerin iyi finansal kararlar vermelerini sağlar.

4. BULGULAR

Tablo 1. Tanımlayıcı Bilgiler

2019 yılı üniversitelerinin mali refah çalışması – Gümüşhane Üniversitesi		%
Cinsiyet		
Kız		36,6
Erkek		63,4
Toplam katılım		421
Yaş		
18-23		73,4
24+		26,6
Barınma durumu		
Kampüste		21,6
Yürüme mesafesi kampüs dışı		31,4
Kampüs dışında		47,0
Çalışma durumu		
Tam zamanlı		6,2
Kısmi zamanlı		42,0
Çalışmıyor		51,8

Tablo 1’de üniversite öğrencisi olan katılımcıların %63,4’ünü erkek, %36,6’sını bayan öğrenciler oluşturmaktadır, bu öğrencilerin %73,4’ünün 23 yaş ve altında oldukları görülmektedir. Ayrıca öğrencilerin %47’si kampüs alanı dışında barınmakta ve %51,8’i eğitim hayatları devam ederken çalışmamaktadırlar. Çalışanların oranı ise %48,2’dir.

4.1. Öğrenim Kredileri

Türkiye’de eğitim almakta olan üniversite öğrencileri, eğitimleri boyunca maddi anlamda desteklenmesi amacıyla, hem devlet hem de özel sektör kaynaklı kredi kullanabilme imkânına sahiptirler. Gençlik ve Spor Bakanlığı Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu tarafından öğrencilere verilen öğrenim kredisi sayısı 2002 yılında 451.550 öğrenci iken bu sayı 2018 yılında 1 milyon 221 bin 531 öğrenciye yükselmiştir. Yine verilen kredi miktarı 45 liradan 470 liraya yükselmiştir. Diğer taraftan geri ödemesi olmayan, karşılıksız verilen burslar 2018 Mayıs itibarıyla 410.907 öğrenciye ulaşmıştır (<http://www.hurriyet.com.tr>). Diğer taraftan öğrencilerin eğitimlerinin devamının sağlanması ve maddi sıkıntılarının karşılanması amacıyla bankalar eğitim kredisi altında kredi imkânları sağlamaktadırlar. Vakıfbank, Denizbank, İş Bankası, Odeabank, Garanti, Yapı Kredi Bankası gibi bankalar eğitim kredisi imkânı sağlamaktadırlar (www.tarimkredi.net).

4.2. Öğrencilerin Borçlanma Kararları

Öğrencilerin borçlanma durumlarına bakıldığında %94,1’inin yani 421 öğrenciden 396’sının kredi kullandığı, %5,9’unun, 24 öğrencinin hiçbir kredi kullanmadığı, kullanılan bu kredilerin %64,8’inin ağırlıklı devlet kredisi olduğu görülmektedir. Özel kredi kullananların oranı %15 iken her iki borçlanma şeklini kullananların oranı ise %17,6’dır (Tablo 2).

Tablo 2. Öğrenci Kredileri ve Borçları

2019 yılı üniversitelilerin mali refah çalışması – Gümüşhane Üniversitesi	%
Hiç öğrenim kredisi kullandınız mı?	
Evet	94,1
Hayır	5,9
Toplam katılım	421
Kullandığınız borç tipi	
Devlet kredisi	64,8
Özel kredi	15,0
Her ikisi de	17,6
Bilmiyorum	2,6
2020 yılına kadar ödünç aldığınız borçların toplamı ne kadar?	
1-10.000TL	65,1
10.000-19.999TL	22,8
20.000-29.999TL	11,2
30.000 TL ve üzeri	1,0
Herhangi bir kredi almadığınızı belirttiniz, size hiç öğrenim kredisi teklif edildi mi?	
Evet	45,8
Hayır	48,7
Bilmiyorum	5,5
Yandaki nedenlerden herhangi biri teklif edilen öğrenci kredilerini almama kararınızı etkiledi mi?	
Üniversite eğitimim için kredi kullanmama gerek yok	20,0
Öğrenim kredisi kullanmaktan rahatsızlık duyuyorum	57,7
Ailem kredi kullanmamı istemiyor	22,3

2020 yılına kadar toplam borçlarımız ne kadar olacak sorusuna, öğrencilerin %65,1'i 10.000 TL, %22,8'i 20.000 TL, %11,2'si 30.000TL ve %1'i ise 30.000 TL üzeri olacağı cevabı vermişlerdir. Hiç kredi kullanmamış öğrencilerin %45,8'i önceden kredi kullandırma teklifi aldığını, %48,7'si ise kredi kullandırma teklifi almadıklarını ifade etmişlerdir. Hiç kredi kullanmamış öğrencilerin %20'si eğitim için kullanmaya gerek olmadığını, %57,7'si kredi kullanmaktan rahatsızlık duyduğunu ve %22,3 'ü ise ailesi tarafından kredi kullandırılmadığını bildirmişlerdir (Tablo 2).

4.3. Finansal Sosyalleşme

Toplumsal sosyalleşmede, birey için, üniversite eğitimi ve yaşantısı çok önemli bir aşamadır. Farklı insanlar, değişik kültürler ve yeni bir eğitim şekli. Doğumdan ölüme kadar olan süreyi kapsayan, genel sosyalleşme süreci içerisinde üniversite yaşantısının etkisi yadsınmaz. Fakat finansal sosyalleşme için bunu söylemek doğru olmaz. Çünkü finansal sosyalleşme çocukluk dönemi ile başlayan ve yine bu dönemde gelişiminin büyük bölümünü kapsayan bir olgudur. Bu sürecin birey adına sağlıklı yürütülmesini sağlayan en önemli aktörler ise ebeveynlerdir. Dolayısıyla bireyin finansal sağlık durumunun temellerinin atıldığı yer ailesidir. Hem finansal karar almada hem de bu kararları finansal davranışa çevirmede birey üzerinde ebeveynlerin rol model etkisi önemlidir.

Tablo 3. Finansal Sosyalleşme

2019 yılı üniversitelilerin mali refah çalışması – Gümüşhane Üniversitesi	%
Ekonomik tavsiye için aile üyelerine güvenirim.	
Kesinlikle katılmıyorum/Katılmıyorum	28,7
Kesinlikle katılıyorum/Katılıyorum	71,3
Toplam katılım	421
Ebeveynlerim benimle parasal konular hakkında rahatça konuşurlar	
Kesinlikle katılmıyorum/Katılmıyorum	20,0
Kesinlikle katılıyorum/Katılıyorum	80,0
Ebeveynlerim para yönetimi hakkında bilmem gerekenleri bana aktarmışlardır	
Kesinlikle katılmıyorum/Katılmıyorum	19,2
Kesinlikle katılıyorum/Katılıyorum	80,8

Tablo 3. Finansal Sosyalleşme (Devamı)

2019 yılı üniversitelilerin mali refah çalışması – Gümüşhane Üniversitesi	%
Ebeveynlerim sağlam finansal yönetimim için rol modelleridir	
Kesinlikle katılmıyorum/Katılmıyorum	24,5
Kesinlikle katılıyorum/Katılıyorum	75,5
Üniversiteden önce ebeveynlerim beni para biriktirmek için teşvik etmiştir	
Evet	68,4
Hayır	24,2
Bilmiyorum	7,4
Üniversiteden önce ebeveynlerim banka hesabı açmamı teşvik etmiştir	
Evet	55,6
Hayır	33,3
Bilmiyorum	11,2
Bu hesaba para yatırmamı teşvik etmişlerdir	
Evet	58,2
Hayır	33,3
Bilmiyorum	8,5

Bireyin finansal sosyalleşmesi üzerinde etkili olan ebeveynler ile ilgili öğrencilere yöneltilen sorularda öğrencilerin, %71,3'ü ailesinden aldığı ekonomik tavsiyelere güvendiğini, %80'ini ebeveynlerinin evdeki bütçeleme kararlarını kendileri ile rahatça konuşabildiklerini, %80,8'inin ekonomik ve finansal yönetim hakkında gerekli bilgileri ebeveynlerinden aldıklarını, %75,5'i ebeveynlerinin kendileri için iyi bir finansal sosyalleşme aracı olduklarını, %68,4'ü ebeveynleri tarafından tasarruf alışkanlığı kazandırıldığını, %55,6'sı ailesi vasıtasıyla bir banka hesabına sahip olduğunu ve %58,2'si ise bu hesaba para yatırdığını bildirmişlerdir.

Tablo 4. Kredi Kartları

2019 yılı üniversitelilerin mali refah çalışması – Gümüşhane Üniversitesi	%
Kredi kartınız var mı?	
Evet	84,3
Hayır	15,7
Toplam katılım	421
Kredi kartı ekstrener geldiğinde genellikle...	
Aylık minimum ödemedenden daha az ödeme yaparım	22,1
Aylık asgari ödemeyi yaparım	45,4
Aylık asgari ödemenin üzerinde ödeme yaparım	10,0
Bakiyenin tamamını öderim	22,6
Kredi kartınızla aylık ödemeleri yaptıktan sonra kredi kartınızda kalan bakiye ne kadardır?	
0 TL	44,4
1-499 TL	35,4
500TL ve üzeri	8,1
Bilmiyorum	12,1
Mezun olduğunuzda ne kadarlık bir kredi kartı borcunuzun olmasını istersiniz?	
0 TL	85,7
1000 TL	9,3
2000 TL ve üzeri	3,1
Bilmiyorum	1,9

Bir diğer borçlanma türü olan kredi kartı kullanımı ile ilgili, öğrencilerin %84,3'ü kredi kartı kullanırken, %15,7'si kredi kartı kullanmadığını ifade etmiştir. Kredi kartı borcu ödeme alışkanlığı ile ilgili öğrencilerin %45,4'ünün asgari borç ödemesini, %22,1'inin asgari ödemenin altında ödeme yaptığını, %22,6'sının ise ekstrede yer alan borcun tamamını ödediklerini bildirmişlerdir. Katılımcıların %44,4'ü aylık ihtiyaçları karşıladıktan sonra kredi kartı bakiyesinin limitini tamamen doldurduğu, %35,4'ü 500 TL lik bir limitinin

kaldığını belirtmişlerdir. Öğrencilerin, mezun olduklarında %85,7'sinin hiç kredi kartı borcum olmasın dedikleri Tablo 4'de görülmektedir.

4.4. Finansal Bilgi ve Eğitim

Türkiye'de ekonomi ve finans eğitiminin yaygın olarak alındığı yer olarak üniversiteler gelmektedir. Birey yaklaşık 17 yaşına kadar bu eğitimleri kısmen ya özel bir liseye ya da meslek liselerine gitmişse alabilme şansına sahiptir. Onun dışında hali hazırda temel eğitim seviyesindeki okullarımızda bu eğitimler verilmemektedir. Özellikle de üniversite döneminde alınan finansal eğitim bireyin finansal bilgi yeterliliği üzerinde etkisi mevcut iken, finansal davranışları üzerinde çok bir etkisinin olmadığı bu alanda yapılan birçok çalışmayla ortaya konmuştur.

Yoong vd. (2012), finansal eğitimin, bireylerin finansal okuryazarlık seviyelerini artırdığını ve almış oldukları finansal okuryazarlık eğitiminin emeklilik planlamalarında kendilerine yeterli mali bilgiyi sağlayacağını ifade etmiştir. Diğer taraftan Bernheim ve Garrett (2003) ve Bayer, Bernheim ve Scholtz (1996), basılı medyaya dayalı eğitim programlarının emeklilik katılımı veya katkı payları üzerinde herhangi bir etkisinin bulunmadığını ifade etmişlerdir.

Tablo 5. Finansal Bilgi ve Eğitim

2019 yılı üniversitelilerin mali refah çalışması – Gümüşhane Üniversitesi	%
Enflasyon fiyatlar genel düzeyindeki artıştır	
Doğru	83,4
Yanlış	8,6
Bilmiyorum	8,1
Toplam katılım	421
Yüksek getirili bir yatırım riski yüksektir	
Doğru	79,3
Yanlış	13,3
Bilmiyorum	7,4
Kredi kartı sahibi olmak kişinin alım gücünü artırabilir mi?	
Evet artırır	43,0
Hayır artırmaz	37,3
Etkilemez	11,6
Bilmiyorum	8,1
10.000 TL borç aldınız, ayda %2 faizle 3 ay sonra aldığımız borç ne kadar olur?	
10.200 TL'den az	17,1
Tam 10.200 TL	56,3
10.200 TL'den fazla	13,8
Bu bilgilerle hesaplanmaz	5,0
Bilmiyorum	7,8
Yatırımcı yatırımlarını farklı varlıklara dağıtırken para kaybetme riski ne olur?	
Artar	39,2
Azalar	29,0
Değişmez	15,4
Ne yapmak istediğine göre değişir	11,6
Bilmiyorum	4,8

Enflasyonun tanımı ile ilgili soruya öğrencilerin, %83,4'ü doğru, %8,6'sı ise yanlış cevap vermişlerdir. Yüksek getirili bir yatırımın riski ile ilgili sorulan soruya %79,3'ü riski de fazladır derken %13,3'ü riskin düşük olduğunu ifade etmiştir. Kredi kartı sahibi olmak alım gücünü artırır diyenler %43 iken artırmaz ve etkilemez diyenlerin oranı ise toplam %48,9'dur. Basit faiz hesabı ile ilgili sorulan soruya öğrencilerin %13,8'i doğru cevap verirken yaklaşık olarak %79'u bu soruya yanlış cevap vermiştir. Riskin dağıtılmasıyla ilgili soruya %29'u doğru cevap verirken yaklaşık %66'sı yanlış cevap vermiştir.

4.5. Finansal Stres ve Endişe

Heckman vd. (2014), üniversite öğrencilerinin finansal stres ve endişeleri üzerine yaptıkları çalışmalarında öğrencilerin %70'inden fazlasının genel olarak kişisel ekonomik durumlarını vurgulayarak finansal stres ve endişelerinin arttığını bildirmişlerdir. Joo vd. (2008), bir öğrencinin, maddi kaygılar nedeniyle oluşturduğu psikolojik stresi, dersten ayrılma veya ders çalışmayı azaltma ile ilgili konularla ilişkilendirmiştir. Ayrıca artan finansal stres altında olan öğrenciler, proaktif veya önleyici stratejiler yerine, finansal yönetime yönelik daha reaktif yaklaşımlar benimseme eğilimindedirler (Serido vd., 2014). Shaulskiy vd. (2015), öğrencilerin, finansal geleceklere ilişkin daha iyimser olmalarıyla birlikte daha az olumlu finansal planlama davranışına sahip olduklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 6. Finansal Stres ve Endişe

2019 yılı üniversitelilerin mali refah çalışması – Gümüşhane Üniversitesi	%
Genel olarak kişisel mali durumum konusunda kendimi stresli hissedirim	
Kesinlikle katılmıyorum/Katılmıyorum	38,2
Kesinlikle katılıyorum/Katılıyorum	61,8
Toplam katılım	421
Mevcut aylık giderlerimi ödeyemediğimde endişe duyarım	
Kesinlikle katılmıyorum/Katılmıyorum	22,3
Kesinlikle katılıyorum/Katılıyorum	77,7
Eğitim için yeterli param olmadığından endişe duyuyorum	
Kesinlikle katılmıyorum/Katılmıyorum	27,8
Kesinlikle katılıyorum/Katılıyorum	72,2
Tahakkuk eden kredi kartı borcunuz size ne kadar stres yüklüyor?	
Hiç	9,0
Küçük miktarda	43,0
Orta veya daha fazla miktarda	48,0
Tahakkuk eden öğrenim kredisi borcunuz size ne kadar stres yüklüyor?	
Hiç	8,1
Küçük miktarda	32,3
Orta veya daha fazla miktarda	59,6
Toplam borcunuz size ne kadar stres yüklüyor?	
Hiç	12,6
Küçük miktarda	35,2
Orta veya daha fazla miktarda	52,2
Finansal kaygılar yüzünden hiç akademik çalışmalarınız ihmal ettiniz mi?	
Asla	23,8
Nadiren	45,8
Bazen/sık sık	30,4
Finansal kaygılar yüzünden hiç üniversiteden ayrılmayı düşündünüz mü?	
Asla	44,4
Nadiren	35,2
Bazen/sık sık	20,4
Mevcut üniversitemde okurken finansal sıkıntılar yaşadım	
Kesinlikle katılmıyorum/Katılmıyorum	23,3
Kesinlikle katılıyorum/Katılıyorum	74,7
Mezun olduktan sonra öğrenciyken edindiğim borçları karşılayacağım	
Kesinlikle katılmıyorum/Katılmıyorum	18,8
Kesinlikle katılıyorum/Katılıyorum	81,2

Kredi kullanma oranı %94,1 ve herhangi bir işte çalışmama oranı %51,8 olan üniversite öğrencilerinin doğal olarak stresli olmaları beklenir. Öğrenciler genel borçlanma durumları ile ilgili sorulan sorularda genel itibarıyla stresli ve endişeli olduklarını ifade etmişlerdir. Kendilerini finansal durumları hakkında stresli gören öğrencilerin oranı %61,8'dir. Katılımcıların %77,7'si aylık ödemelerini yapamadığında, %72,2'si eğitimi için yeterli parayı sağlayamadığında endişelendiklerini belirtmişlerdir. Tahakkuk eden öğrenim kredileri borcu öğrencilerin %59,6'sını, kredi kartı borcu %48'ini ve toplam borç %52,2'sini endişelendirmektedir. Genel borç

durumları yüzünden öğrencilerin çoğunluğunun eğitimlerinden vazgeçmeyeceklerini bildirdikleri gözlemlenmiştir. Yine öğrencilerin %74,7'si mevcut eğitimleri esnasında finansal sıkıntı yaşadıklarını, %81,2'si ise öğrenim dönemi sona erdikten sonra borçlarını ödeyeceğini bildirmişlerdir.

4.6. Finansal Öz Yeterlik

Xiao vd. (2014), finansal okuryazarlığı, nesnel finansal bilgi, öznel finansal bilgi ve öznel finansal yönetim yeteneği olarak tanımlamışlardır. Ayrıca bu çalışmada, finansal okuryazarlığın kavramsallaştırılmasını, genellikle bireyin objektif bilgisinden, algılanan finansal yeteneğinden ve olumlu finansal davranışların performansından oluşan bir finansal yetenek kavramına benzetmektedirler.

Tablo 7. Finansal Öz Yeterlik

2019 yılı üniversitelilerin mali refah çalışması – Gümüşhane Üniversitesi	%
Kendi finansımı yönetebileceğime eminim	
Kesinlikle katılmıyorum/Katılmıyorum	36,8
Kesinlikle katılıyorum/Katılıyorum	63,2
Toplam katılım	421
İyi finansal kararlar verebilirim	
Kesinlikle katılmıyorum/Katılmıyorum	32,5
Kesinlikle katılıyorum/Katılıyorum	67,5
Mali durumumun kontrolünü kendimde hissediyorum	
Kesinlikle katılmıyorum/Katılmıyorum	34,2
Kesinlikle katılıyorum/Katılıyorum	65,8
Finansal geleceğim adına planlama yapabilirim	
Kesinlikle katılmıyorum/Katılmıyorum	35,9
Kesinlikle katılıyorum/Katılıyorum	64,1
Finans hakkında ihtiyacım olan bilgiye ulaşabiliyorum	
Kesinlikle katılmıyorum/Katılmıyorum	39,2
Kesinlikle katılıyorum/Katılıyorum	60,8
Finansal bir sorunla karşılaştığımda bir çözüm bulmakta zorlanıyorum	
Kesinlikle katılmıyorum/Katılmıyorum	58,9
Kesinlikle katılıyorum/Katılıyorum	41,1

Öğrencilerin kendilerini finansal anlamda yeterli görme oranı %62'ler civarındadır. Katılımcıların %63,2'si kendi ekonomisini yönetebileceğini, %67,5'i iyi finansal kararlar verebildiğini, %65,8'i mali kontrolün kendilerinde olduğunu, %64,1'i gelecek adına ekonomik planlamalar yapabildiğini, %60,8'i ihtiyaç duyduğu finansal bilgiye ulaşabildiğini ve %58,9'u finansal bir sorunla karşı karşıya kaldığında çözüm bulmakta zorlandığını ifade etmiştir.

5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Üniversite yaşantısı bireyin sonraki hayatı için önemli bir aşamadır. Bu dönemde elde edilen kazanımlar bireye iyi bir iş, kariyer ve gelecek imkânı sunarken, ekonomik olarak bir takım zorlukları da bireye yüklemektedir. Ayrıca bu dönemde birey ekonomik anlamda bağımsızlığını kazanır ve kararlarını olgunlaştırmaya çalışır. Üniversite eğitimi, bireyi finansal sağlık açısından esas anlamda değerlendirmenin başlaması gereken noktadır. Çünkü ilk, orta ve lise eğitimini birey ailesi yanında geçirmekte ve aile finansal sosyalleşmesi dışında bireyin finansal sağlık durumunu bu dönemde etkileyecek çok fazla bir etken bulunmamaktadır.

Üniversite eğitimi süresince, ihtiyaçların karşılanması adına kredi/kredi kartı kullanılması, kısmi yâda tam zamanlı çalışılması, finansmanla ilgili eğitim alınması, çeşitli finansal stres ve endişeler yaşanması gibi durumlar, bireyin finansal sağlık durumunu yakından etkilemektedir.

Borçlanma durumu veya borç miktarı, birey üzerinde ekonomik anlamda huzursuzluk yaratan en önemli faktördür. Gümüşhane Üniversitesinde eğitim görmekte olan öğrencilerin %94,1'i öğrenim kredisi almakta, %84,3'ü ise kredi kartı kullanmaktadır. Dolayısıyla bu insanların mali durumları hakkında kendilerini stresli hissetmeleri normal bir durumdur. Genel olarak kendisini mali anlamda stresli hissedenlerin oranı %61,8, aylık

ödemelerini yerine getiremediğinde endişe duyanlar %77,7 ve eğitimi için yeterli parası olmadığı için endişelenenlerin oranı ise %72,2'dir. Finansal stres ve endişe yüzünden üniversite eğitimini bırakmayı düşünenlerin oranı %55,2'dir.

Finansal kaygıları yüzünden akademik çalışmalarını ihmal edenlerin oranı %76,2'iken, eğitimi boyunca ekonomik sıkıntı yaşayanların oranı %74,7'dir. Çalışmaya dâhil olan 421 öğrencinin %44,4'ü aylık olarak kredi kartı limitinin tamamını kullanmakta, %67,5'ise kredi kartı borcunun asgari ödemesini yapabilmektedir.

Ebeveyn finansal sosyalizasyon etkilerinin belirlenmesi bakımından, ekonomik tavsiye için aile üyelerine güvenirim diyenler %71,3'ü iken, ebeveynlerinin kendileriyle finansal konuları konuştuklarını ifade edenlerin oranı %80'dir. Ebeveynlerinin kendileri için iyi bir finansal yönetim rol modeli olduklarını söyleyenlerin oranı %75,5'dir. Genel olarak bakıldığında öğrenciler, ailelerinde, finansal sosyalizasyon sürecini sağlıklı geçirdikleri söylenebilir. Heckman vd. (2014), ebeveyn sosyalizasyon sürecini iyi değerlendiren bireylerin, yüksek finansal öz yeterliliğe sahip olacaklarını ve daha az finansal stres yaşayacaklarını bildirmişlerdir.

Üniversite eğitiminin finansal yeterlilik anlamında birebir kazandırdığı yetkinlik finansal eğitim konusudur. Finansal bilgiyi ölçme amaçlı, enflasyonun tanımı ile ilgili sorulara öğrencilerin %83,4'ü doğru cevap vermiş, yüksek getirili bir yatırım riski de yüksek olur sorusuna yine %79,3'ü doğru cevap vermiştir. Basit faiz hesaplaması ile ilgili soruya öğrencilerin yaklaşık %78'i yanlış cevap vermiştir. Riskin dağıtılması ile ilgili soruya ise yaklaşık %66'sı yine yanlış cevap vermiştir.

Finansal öz yeterlik açısından bakıldığında öğrencilerin yaklaşık olarak %60'ı kendilerini finansal karar, kontrol ve bilgi açısından yeterli olarak görmektedirler.

Genel olarak bakıldığında öğrencilerin kredi ve kredi kartı gibi borçlanma araçlarını yaygın olarak kullandıkları, özellikle de kredi kartı kullanımında bir bilinçsizliğin söz konusu olduğu görülmektedir. Eğitimleri süresince öğrencilerin hem barınma sıkıntıları hem de borçlanma durumları yüzünden finansal stres yaşadıkları söylenebilir. Bu yaşanan finansal stres ve endişe nedeniyle eğitimlerini bırakmak istemeleri de ayrı bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır. Bartholomae (2019), öğrenci kredi borcunun birikmesinin, genç yetişkinler arasında psikolojik sıkıntıyı artırdığını ifade etmiştir. Ross vd. (2006), finansal stresi öğrencilerle ilgili olarak bir takım olumsuz sonuçlarla ilişkilendirmişler ve finansal stresin öğrencilerin akademik performanslarını düşürdüğünü bulmuşlardır.

Yaşamın ekonomik boyutu özellikle de bireyin kazanç sağlayamadığı dönemlerde bireylere önemli problemler yaratabilmektedir. Öğrencilik dönemleri de kazanç sağlanamayan dönemlerden biri olarak kabul edilebilir. Öğrenciler ne kadar da çalışma isteği içerisinde bulunsalar da bu durum onların akademik yaşantılarına bir takım zorluklar getirmektedir. Çalışan öğrenciler eğitimlerinden ister istemez fedakârlık yapmakta bu nedenle de akademik başarıyı geç elde etmektedirler. Letkiewicz vd. (2014), çalışmalarında, ekonomik sıkıntılar yüzünden öğrencilerin ders yüklerini azalttıklarını, eğitimleri süresince tam zamanlı çalışmaya devam ettiklerini ve bu nedenle de mezuniyet sürelerini uzattıklarını ifade etmişlerdir.

Genç yetişkinlerin üniversite dönemlerinde, ekonomik ve finansal stres yaşamamaları adına ebeveynlere önemli görevler düşmekte. Bunlardan biri, onların eğitimleri için zor da olsa ekonomik bir altyapının oluşturulmasını sağlamak, diğeri de çocuklarının ekonomik ve finansal bilgi anlamında yeterli düzeyde olmalarına imkân sağlamaktır.

KAYNAKÇA

BARTHOLOMAE, Suzanne. (2019). "Introduction to the Special Issue on Student Loan Debt", **Journal of Family and Economic Issues**, (40) 1-2.

BAYER, Patrick J.; B. Douglas BERNHEIM & John Karl SCHOLZ (1996). "The Effects of Financial Education in the Workplace: Evidence from a Survey of Employers", **Working Paper**, 5655. Cambridge, MA: National Bureau of Economic Research.

BENNET, D.; MCCARTY, C. & CARTER, S. (2015). "The Impact of Financial Stress on Academic Performance in College Economics Courses". **Academy of Educational Leadership Journal**, 25-30.

BERNHEIM, B. D. & GARRETT, D.M. (2003). "The Effects of Financial Education in the Workplace: Evidence from a Survey of Households", **Journal of Public Economics**, 87(7), 1487-1519.

BOSTON College Center for Work and Family. (2011). "The MetLife Study of Financial Wellness Across the Globe: A Look at How Multinational Companies Are Helping Employees Better Manage their Personal Finances". New York, NY: Metropolitan Life Insurance Company.

BRITT, Sonya; Anthony CANALE; Fred FERNATT; Kristen STUTZ & Racquel TIBBETTS (2015). "Financial Stress and Financial Counselling: Helping College Students", **Journal of Financial Counselling and Planning**, 172-186.

CELLINI, R. Stephanie & Rajeev DAROLIA (2017). "High Costs, Low Resources, and Missing Information: Explaining Student Borrowing in the For-Profit Sector", **The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science**, 671(1), 92-112.

CHOI, Shinae; Clinton G. GUDMUNSON; Timothy S. GRIESDORN & Gong-Soog HONG (2016). "Assessing College Student Needs for Comprehensive Financial Counselling", **Journal of Financial Counselling and Planning; Columbus**, 27(2), 158-171.

DENECKE, D.; FEASTER, K.; OKAHANA, H.; ALLUM, J. & STONE, K. (2016). "Financial education: Developing high impact programs for graduate and undergraduate students (Council of Graduate Schools)", Washington: Council of Graduate Schools.

DOREA, F. Fabiana; Monoel C. SILVA & Jose Abel A. BAPTISTA (2018). "The Importance of Financial Education for The Individual in Brazil", **South American Development Society Journal**, 4(12), 66-79.

DURANT, Will (1965). The story of philosophy. **New York: Pocket Books**.

GROHMANN, Antonia; Roy KOUWENBERG & Lukas MENKHOFF (2015). "Childhood Roots of Financial Literacy", **Journal of Economic Psychology**, (51), 114-133.

HECKMAN, Stuart; Hanna LIM & Catherine MONTALTO (2014). "Factors Related to Financial Stress Among College Students", **Journal of Financial Therapy**, 5(1), 19-39.

HIRT, B. Joan (1999). "How Students Manage Money: Some Developmental Implications". **NASPA Journal**, 37(1), 5.

JOO, So-Hyun; Dorothy B. DURBAND & Jogn GRABLE. (2008). "The Academic Impact of Financial Stress on College Students", **Journal of College Student Retention**, 10(3), 287-305.

JOO, Sohyun. (2008). Personal Financial Wellness. In J.J. Xiao (Ed.), *Advances in Consumer Finance Behavior Research*, 21-33, New York: Springer.

KARLAN, Dean; Aishwarya L. RATAN & Jonathan ZINMAN (2014). "Savings by and for the poor: A research review and agenda", **Review of Income and Wealth**, 60(1), 36-78.

LAJUNI, Nelson; Imbarine BUJANG & Aziz KARIA (2018). "The Effect of Religiosity, Financial Knowledge, and Financial Behaviour on Financial Distress Among Undergraduate Students", **In Proceedings of the 2nd Advances in Business Research International Conference**, Springer, 179-186.

LAVENTURE, Kelly (2018). "Financial Wellness Applied Market Research: Review of Financial Wellness Literature and Budgeting Apps", **Financial Wellness Applied Market Research**, 12(2), 1-18.

LEBARON, Ashley B.; Samuel, D. RUNYAN; Btyce L. JORGENSEN; Loren D. MARKS; Xiaohui LI & Jeffrey E. HILL (2019). "Practice Makes Perfect: Experiential Learning as a Method for Financial Socialization", **Journal of Family Issues**, 40(4), 435-463.

LETKIEWICZ, J.; LIM, H.; HECKMAN, S.; BARTHOLOMAE, S.; FOX, J. J. & MONTALTO, C. P. (2014-2015). "The Path to Graduation: Factors Predicting On-Time Graduation Rates". **Journal of College Student Retention**, 16(3), 351-371.

LIM, H. (2015). "Financial Stress, Self-Efficacy, and Financial Help-Seeking Behaviour of College Students", **Journal of Financial Counselling**, 26(1), 148-160.

LYONS, C. Angela; Erik SCHERPF & Helen ROBERTS (2006). "Financial Education and Communication Between Parents and Children". **The Journal of Consumer Education**, (23), 64-76.

MCGUIGAN, F. (1999). *Encyclopaedia of Stress*. Boston: Allyn and Bacon.

NORTHERN, J. J.; O'BRIEN, W. H. & GOETZ, P. W. (2010). "The Development, Evaluation, And Validation of a Financial Stress Scale for Undergraduate Students". **Journal of College Student Development**, 5/(1), 79-92. doi: 10.1353/csd.O.0108

PALMER, L; BLISS, D. L.; GOETZ, J. W & MOORMAN, D. (2010). "Helping Undergraduates Discover the Value of a Dollar Through Self-Monitoring", **American Journal of Business Education**, 3(7), 103-108.

PASMANTIER, Anita; Maryann J. F. DI LIBERTO (2012). "Financial Illiteracy: The Need to Educate Students on the Financial Implications of Withdrawing or Dropping a College Course", **Proceedings of the Northeast Business & Economics Association**, 257-260.

ROSS, S.; CLELAND, J. & MACLEOD, M. J. (2006). "Stress, Debt, And Undergraduate Medical Student Performance", **Medical Education**, 40(6), 584-589.

SAGES, R. A.; BRITT, S. L. & CUMBIE, J. A. (2012). "The Correlation between Anxiety and Money Management", **College Student Journal**, 47(1), 1-11.

SERIDO, Joyce; Soyeon SHIM; Jing J. XIAO; Chuanyi TANG & Noel A. CARD (2014). "Financial Adaptation Among College Students: Helping Students Cope with Financial Strain". **Journal of College Student Development**, 55(3), 310-316.

SHAH, Mohsin; Shahid HASAN; Samina MALIK & Chandrashekhar T. SREERAMAREDDY (2010). "Perceived Stress, Sources and Severity of Stress among Medical Undergraduates in a Pakistani Medical School", **BMC Medical Education**, 10(1), 2-8.

SHAULSKIY, Stephanie; Kirstan DUCKETT; Lance K. PHILLIPS & Anne MCDANIEL (2015). "Exploring Differences in College Student Financial Wellness by Institution Type", **Journal of Student Affairs Research and Practice**, 52(3), 250-261.

CONSUMER Financial Protection Bureau (2015). Consumer Financial Protection Bureau Publication.

XIOA, J. J.; SORHAINDO, B. & GARMAN, E. T. (2006). "Financial Behaviours of Consumers in Credit Counselling", **International Journal of Consumer Studies**, (30), 108-121.

XIOA, J. J.; Cheng CHEN & Fuzhong CHEN (2014). "Consumer Financial Capability and Financial Satisfaction", **Social Indicators Research**, 118(1), 415-432.

YATES, J. (2007). "Housing Affordability and Financial Stress", **National Research Venture 3: Housing Affordability for Lower Income Australians**, Australian Housing and Urban Research Institute.

YOONG, F.J.; SEE, B. L. & BARANOVICH, D. L. (2012). "Financial Literacy Key to Retirement Planning in Malaysia", **Journal of Management and Sustainability**, 2(1), 75-86.

<http://www.hurriyet.com.tr/egitim/ogrenim-kredisi-alan-ogrenci-sayisi-artti-40840730>(Erişim Tarihi:15.03.2019)

<https://www.tarimkredi.net/vakifbank-ogrenci-kredisi-egitim-destegi/>, (Erişim Tarihi: 20.03.2019)